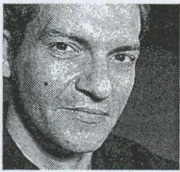

Η εκκρεμής σύγκλιση

Με ανακύκλωση στερεοτύπων η συζήτηση για την «οικονομία της γνώσης»

Τα χρόνια της «νέας διακυβέρνησης» θα μείνουν στην Ιστορία ως εποχή της λήθης. Ανάμεσα σε όσα ξεκάστα είναι το κεντρικό πρόταγμα της εκσυγχρονιστικής διακυβέρνησης: η «σύγκλιση». Η Ιστορία ανακατασκευάζεται από τους νικητές. Το δράμα είναι όταν οι ηττημένοι αποδέχονται την ανακατασκευή επισφραγίζοντας την ήττα τους. Μια ολοκληρωτική αρνητική μυθολογία έχει σκεπάσει την

Του Αλέξη Καλοκαιρινού

εποχή Σημίτη. Ωστόσο στην εποχή εκείνη, που υπήρξε χωρίς να φαίνεται ηρωική, η Ελλάδα συνέκλινε με την υπόλοιπη Ευρώπη, προσαρμόζοντας τα δημοσιονομικά της μέγθη με ταυτόχρονη αύξηση των πραγματικών εισοδημάτων και μείωση των ανισοτήτων. Τουλάχιστον, αυτές οι αλήθειες

τεκμηριώνονται στα πρόσφατα βιβλία του Φοίβου Καρζή («Ανάμεσα σε δυο Ελλάδες») και του Νίκου Χριστοδουλάκη («Το εκκρεμές της σύγκλισης» - και τα δύο από τις Εκδόσεις ΠΟΛΙΣ).

Στο τελευταίο, ο συγγραφέας, βασικός συντελεστής εκείνης της οικονομικής πολιτικής, δεν αρκείται στην αποκατάσταση του παρελθόντος και στην έκφραση της ανησυχίας του για τη διαφαινόμενη απόκλιση, αποτέλεσμα της πολιτικής των νικητών των τελευταίων εκλογών, που ξαναμέτρησαν με τους δικούς τους όρους το παρελθόν για να το βγάλουν άχρηστο αλλά αποφεύγουν τους μετρήσιμους στόχους όπως ο διάβολος το λιβάνι. Σε κάθε περίπτωση, το ζητούμενο είναι η νέα πολιτική πρόταση της Κεντροαριστεράς.

Το βιβλίο του Νίκου Χριστοδουλάκη είναι ενδιαφέρον γιατί δεν αναμασά τα αμύχανα συνθήματα που ακούμε πολύ συχνά τελευταία, αλλά αποβλέπει σε μια σύνθετη προσέγγιση βασισμένη σε πραγματικά στοιχεία που επιμένουμε να παραγνωρίζουμε. Χαρακτηριστική είναι η επίμονη αναφορά στις «οριζόντιες πολιτικές» στο πλαίσιο του «αδιαίρετου τρίπτυχου της απασχόλησης, της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης»: Εκκινώντας από την οικονομία και διατηρώντας στο επίκεντρο τις οικονομικές πα-

ραμέτρους, ο συγγραφέας αναδεικνύει τη διασύνδεση των ζητημάτων που συνήθως αντιμετωπίζονται απομονωμένα, αποσπασματικά και εντέλει αναποτελεσματικά.

Παράδειγμα, η γνωστή συζήτηση για την ανάγκη μετάβασης στην «οικονομία της γνώσης» που διεξάγεται με ανακύκλωση στερεοτύπων, ορισμένα από τα οποία αφορούν τα δεδομένα της απασχόλησης και οδηγούν απευθείας στη δήθεν ανάδειξη των αδυναμιών του εκπαιδευ-

ΕΠΕΙΓΕΙ ΝΑ

επανακαθορίσουμε το περίγραμμα των σχέσεων του κράτους με την οικονομία

τικού μας συστήματος. Μεταξύ των στερεοτύπων είναι ότι τα πανεπιστήμιά μας παράγουν άνεργους πτυχιούχους και ότι, συνεπώς, η πανεπιστημιακή μας εκπαίδευση είναι για πέταμα. Αυτή η παραδοχή συνιστά και μια από τις κοινά αποδεκτές βάσεις της σημερινής σύγκρουσης γύρω από την τρίτοβάθμια παιδεία.

Όμως, από την ανάγνωση των στοιχείων που παρουσιάζονται στο βιβλίο του Νίκου Χριστοδουλάκη συνάγεται ότι η ανεργία των πτυχιούχων στην Ελλάδα δεν υπερβαίνει παρά ελάχιστα τον μέσο όρο της αντίστοιχης των χωρών της Ε.Ε. Οι δείκτες βρίσκονται στο κόκκινο αφενός στην ανεργία των γυναικών αποφοίτων Λυκείου και αφετέρου στη μακροχρόνια ανεργία. Δηλαδή, υπάρχει αφενός ένα βαθύτερο κοινωνικό πρόβλημα και αφετέρου ένα πρόβλημα που αφορά την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού, το οποίο σχετίζεται, όχι απλώς με τα κενά στην κατάρτιση ή διάβιου εκπαίδευση, αλλά κυρίως με αγκυλώσεις στη δομή της εγχώριας αγοράς εργασίας. Και αυτό με τη σειρά του σχετίζεται με την άτολμη, κωλή και μονίμως προσβλέπουσα στο προστατευτικό κράτος εγχώρια επιχειρηματικότητα.

Η παραγωγή της εκπαίδευσης είναι από τη φύση της συνδεδεμένη με την έρευνα. Παρά την υποχρηματοδότησή της, όπως και την α-

ντίστοιχη υποχρηματοδότηση της παιδείας, η εγχώρια έρευνα, παρατηρεί ο Χριστοδουλάκης, δεν υστερεί σημαντικά σε αποτελέσματα. Εκεί όπου υπάρχει μεγαλύτερο πρόβλημα είναι στην αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων από τις επιχειρήσεις, «μια αδυναμία πρόσκτησης της ερευνητικής και τεχνολογικής ικανότητας προσφοράς την οποία φαίνεται να διαθέτει η χώρα». Το πρόβλημα εντοπίζεται λοιπόν, όχι τόσο στην ερευνητική παραγωγή, αλλά στη διασύνδεση της έρευνας με την επιχειρηματικότητα. Παραπέρα, όμως, το ζήτημα συνδέεται με τους προσανατολισμούς του χρηματοπιστωτικού μας συστήματος. Ο τραπεζικός τομέας παρά την εντυπωσιακή του άνθηση παραμένει «άνυδρος» στη χρηματοδότηση της καινοτομίας. Το τραπεζικό μας σύστημα δεν ενθαρρύνει την επιχειρηματική επένδυση στην έρευνα και την τεχνολογία.

Κανείς δεν ισχυρίζεται ότι η Παιδεία μας δεν αντιμετωπίζει σοβαρότατα προβλήματα. Το θέμα είναι ότι η απλουστευτική εμμονή σε στερεότυπα μάς απομακρύνει από μια συνολική θεώρηση απαραίτητη για τον σχεδιασμό μιας πραγματικά ριζοσπαστικής προοδευτικής πολιτικής.

Στη «νέα εποχή» του ΠΑΣΟΚ χρειάζεται να αρχίσουμε να λέμε τα πράγματα με το όνομά τους: Ότι επείγει αυτήν τη στιγμή στη χώρα μας να επανακαθορίσουμε το περίγραμμα των σχέσεων του κράτους με την οικονομία, να προσδιορίσουμε για το κράτος έναν αυστηρά ρυθμιστικό ρόλο σε ένα σταθερό, διαφανές και απλό πλαίσιο, μέσα στο οποίο θα καθίστανται σαφείς οι δυνατότητες και οι υποχρεώσεις των οικονομικών συντελεστών. Η συνταγματική μεταρρύθμιση θα μπορούσε να αποτελέσει τον μοχλό για την αλλαγή της ελληνικής νοοτροπίας, που προσβλέπει στον κρατικό εναγκαλισμό τον οποίο ταυτόχρονα αναγνωρίζει ως πηγή όλων των δεινών. Και αυτή η αλλαγή συναρτάται με τη θεραπεία της ελληνικής «αγοραφοβίας».

Αν δεν τολμήσουμε, ο «Ιστός Κοινωνικής Στήριξης» και το, ακόμα ζητούμενο, «Ελληνικό Μοντέλο Ανάπτυξης και Συνοχής», που σκιαγραφούνται στο βιβλίο του Χριστοδουλάκη θα μείνουν μετέωρα στον αστερισμό της πολιτικής φιλολογίας.